

Перерва Петро Григорович, д-р екон.наук, професор, професор кафедри економіки бізнесу і міжнародних економічних відносин

Новік Ірина Олексіївна, канд.екон.наук, доцент, доцент кафедри економіки бізнесу і міжнародних економічних відносин

Ларченко Вікторія Валеріївна, канд. філософ.наук, доцент, доцент кафедри міжкультурних комунікацій та іноземної мови

Черепанова Вікторія Олександрівна, канд.екон.наук, доцент, професор кафедри економіки бізнесу і міжнародних економічних відносин

Проскурня Олена Михайлівна, канд.техн.наук, доцент, доцент кафедри економіки бізнесу і міжнародних економічних відносин

Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут» (Харків, Україна).

РОЗВИТОК БІЗНЕС-КОМУНІКАЦІЙ ТА БІЗНЕС-СТРУКТУР В МІЖНАРОДНОМУ АУТСОРСИНГУ В УМОВАХ РОСТУ КОН'ЮНКТУРИ РИНКІВ ЄС ТА ЇЇ ВПЛИВУ НА ГЛОБАЛЬНУ ЕКОНОМІКУ

Анотація. Мета статті полягає в розробці науково-методичного підходу до розвитку бізнес-комунікацій та бізнес-структур у міжнародному аутсорсингу та її впливу на глобальну економіку в умовах зростання кон'юнктури ринків європейського союзу. В статті проаналізовані важливі аспекти цієї проблематики, розглядається вплив росту кон'юнктури ринків ЄС на міжнародний аутсорсинг та визначаються ключові чинники, що впливають на розвиток бізнес-комунікацій та бізнес-структур в цьому контексті. Доведено важливість культурної та міжкультурної освіченості для успішної міжнародної співпраці, а також розглядає використання сучасних технологій у бізнес-комунікаціях та управлінні бізнес-структурами. Досліджено стратегії та інструменти, які використовуються підприємствами для оптимізації бізнес-процесів та досягнення конкурентної переваги в міжнародному аутсорсингу. Проведене дослідження бізнес-комунікацій та бізнес-структур дозволило виявити ряд основних переваг аутсорсингу для багатонаціональних підприємств. Обґрунтовано, що аутсорсинг багатонаціональних підприємств може мати певні застереження та негативні сторони для даних підприємств, тому дуже важливо також враховувати можливі ризики, такі як втрата контролю над процесами, проблеми з якістю послуг або конфіденційність даних. Результати проведеного дослідження допомагають краще зрозуміти важливість та актуальність розвитку бізнес-комунікацій та бізнес-структур в міжнародному аутсорсингу в умовах зростання кон'юнктури ринків ЄС та їх впливу на глобальну економіку.

Ключові слова: міжнародний аутсорсинг, глобальна економіка, бізнес-комунікації, бізнес-структури, кон'юнктура ринку, Європейський союз

Pererva Petro, Doctor of Economic Sciences, Professor, Professor of the Department of Business Economics and International Economic Relations

Novik Iryna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Business Economics and International Economic Relations

Larchenko Viktoriya, candidate philosopher of science, associate professor, associate professor of the department of intercultural communications and foreign languages

Cherepanova Viktoriya, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Professor of the Department of Business Economics and International Economic Relations

Proskurnya Olena, Candidate of Technical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Business Economics and International Economic Relations

National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute" (Kharkiv, Ukraine).

DEVELOPMENT OF BUSINESS COMMUNICATIONS AND BUSINESS STRUCTURES IN INTERNATIONAL OUTSOURCING IN THE GROWTH OF EU MARKETS AND ITS IMPACT ON THE GLOBAL ECONOMY

Abstract. The aim of the article is to develop a scientific and methodological approach to the development of business communications and business structures in international outsourcing and its impact on the global economy in the context of the growth of the European Union markets. The article analyzes important aspects of this issue, considers the impact of the growth of EU market conditions on international outsourcing and identifies the key factors influencing the development of business communications and business structures in this context. The importance of cultural and intercultural education for successful international cooperation is proved, and the use of modern technologies in business communications and management of business structures is considered. The strategies and tools used by enterprises to optimize business processes and achieve a competitive advantage in international outsourcing have been studied. The carried-out study of business communications and business structures allowed to identify a number of main advantages of outsourcing for multinational enterprises. It is substantiated that outsourcing of multinational enterprises may have certain reservations and negative aspects for these enterprises, so it is very important to also take into account possible risks, such as loss of control over processes, problems with the quality of services or data confidentiality. The results of the study help to better understand the importance and relevance of the development of business communications and business structures in international outsourcing in the context of growing EU market conditions and their impact on the global economy.

Keywords: international outsourcing, global economy, business communications, business structures, market conditions, European Union

Постановка проблеми. Розвиток бізнес-комунікацій та бізнес-структур в міжнародному аутсорсингу є важливою складовою для успішного впровадження цього підходу [1, 4, 8]. Швидкі технологічні зміни та зміни на ринку вимагають постійного оновлення бізнес-процесів та стратегій. Гнучкі та ефективні бізнес-комунікації дозволяють підприємствам швидко реагувати на ці зміни та адаптуватися до нових умов. Умови постійної конкуренції змушують підприємства шукати способи підвищення ефективності та зниження

витрат [2, 5, 9]. Розвиток бізнес-комунікацій та бізнес-структур у міжнародному аутсорсингу дозволяє зосередитися на ключових аспектах бізнесу та знижує ризики невдачі. Успішна робота у міжнародному масштабі вимагає розуміння різних культурних, економічних та правових контекстів. Розвиток ефективних бізнес-комунікацій та бізнес-структур допомагає підприємствам побудувати успішні відносини з партнерами та підрядниками з усього світу [3, 14, 18].

В умовах активної інтеграції нашої держави у світовий економічний простір та в ЄС одним із найважливіших завдань, вирішення яких забезпечує стійке функціонування українських підприємств та організацій, є пошук сучасних форм міжнародного співробітництва суб'єктів господарювання, які сприяють зміцненню конкурентних переваг їх продукції та підвищенню ринкової вартості їх бізнесу [20, 22]. Це дозволить підвищити рентабельність виробничої та комерційної діяльності, забезпечити доступ підприємств та організацій до інноваційних технологій, кардинально підвищити якість продукції та послуг. Особливу увагу слід приділити міжнародному аутсорсингу багатонаціональних підприємств.

В даний час економіка України характеризується збільшенням кількості збиткових і малорентабельних підприємств. У 2023 році збитковими були 33,7% українських підприємств, що на 1,9% більше, ніж у 2022 році. Відзначається висока амортизація основних виробничих фондів, висока ефективність капіталу і матеріаломісткість продукції, неефективне використання трудового потенціалу, зменшення кількості робіт по створенню нових видів продукції, технологій і матеріалів, а також тенденція до скорочення науково-технічних розробок, які безпосередньо пов'язані з інноваційністю продукції і технологій [3, 9, 15, 18].

Таким чином, пошук інноваційних шляхів удосконалення управління бізнес-комунікаціями та бізнес-структурами у сфері міжнародного аутсорсингу транснаціональних підприємств є надзвичайно важливим та актуальним завданням. Актуальність цього напряму наукових досліджень значно зростає в

умовах зростаючої ринкової кон'юнктури країн Європейського Союзу та глобалізації економіки. Розвиток бізнес-комунікацій та бізнес-структур у міжнародному аутсорсингу вимагає комплексного підходу та інвестицій у розробку стратегій, технологій та кадрів, щоб забезпечити успішну співпрацю та досягнення поставлених цілей. Усе це підкреслює необхідність та актуальність постійного розвитку бізнес-комунікацій та бізнес-структур у міжнародному аутсорсингу для забезпечення конкурентоспроможності та успішності в глобальному бізнес-середовищі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні аспекти управління діловими комунікаціями і бізнес-структурами в сфері міжнародного аутсорсингу промислових підприємств розкриваються в роботах багатьох вчених [1-22], таких як Ларченко В.В., Черепанова В.О., Подрез О.І., Кобелева Т.О., Шостмак Я.М., Косенко О.П., Долина І.В., Матросова В.О., Кобелєв В.М., Товажнянський Л.Л., Коцискі Д., Верес Шомоші М., Назаренко С.М., Крамської Д.Ю., Ткачова Н.П., Шаульська Л.В. та багатьох інших.

Разом з тим, деякі проблеми розвитку бізнес-комунікацій та бізнес-структур в міжнародному аутсорсингу потребують подальших наукових досліджень, так як теоретичні та методологічні дослідження, пов'язані з розробкою механізмів міжнародного аутсорсингу для транснаціональних підприємств, а також питаннями їх практичного застосування, висвітлені ще не в повній мірі.

Таким чином, питання дослідження економічної сутності концепції, недостатньо розроблених механізмів використання міжнародного аутсорсингу транснаціональних підприємств в умовах зростання ринків ЄС та глобалізації світової економіки як ефективного інструменту підвищення конкурентоспроможності промислових підприємств.

Постановка завдання. Метою статті є розвиток теоретичних та практичних методів підвищення ефективності функціонування міжнародного аутсорсингу на основі впровадження бізнес-комунікацій та створення бізнес-структур в даній сфері.

Виклад основного матеріалу дослідження. З розвитком технологій та збільшенням міжнародної торгівлі стає важливою можливістю працювати з партнерами та підрядниками з різних країн. Розуміння та вміння ефективно спілкуватися з різними культурами стає критичним для успішного впровадження міжнародного аутсорсингу. Аналіз діяльності українських підприємств у ринковій системі господарювання свідчить про значну залежність ефективності їх функціонування від впливу зовнішнього середовища. В першу чергу це стосується промислових підприємств, які є основним джерелом, що забезпечує наповнення державного бюджету країни. Для повноцінного функціонування в ринковому сегменті економіки промислові підприємства повинні мати гнучкі системи управління, які швидко реагують на зміни зовнішнього середовища, забезпечують структурні, функціональні та процесні перетворення, які повинні здійснюватися без порушення стабільності їх функціонування і погіршення якісних і кількісних показників [7; 21; 53].

Одним з найбільш важливих інструментів управління промисловими підприємствами, які набули широкого поширення в сучасних системах управління, є зовнішньоекономічна діяльність. Розвиток ділових комунікацій і бізнес-структур в цій сфері представляється вкрай важливим напрямком для розвитку всього промислового комплексу. У зв'язку з цим формування та впровадження механізму управління аутсорсингом багатонаціональних підприємств на основі бізнес-комунікацій та бізнес-структур в умовах розвитку кон'юнктури Європейських ринків та глобальної економіки є важливим завданням, від вирішення якого залежить ефективний розвиток промислових підприємств в Україні.

Багатонаціональні компанії часто зіштовхуються з потребою у спеціалізованих знаннях та ресурсах, які можуть бути недоступні у власних кадрах [1-10]. Аутсорсинг дозволяє залучити зовнішніх постачальників, які мають необхідний досвід та експертизу. Швидкі темпи технологічного розвитку ставлять перед підприємствами виклики щодо оновлення та підтримки інфраструктури [1, 4,

9]. Аутсорсинг ІТ-послуг та інших технічних послуг може допомогти компаніям бути впевненими в актуальності своєї технологічної інфраструктури. У сучасному бізнес-середовищі важливо бути гнучким та швидким у реакції на зміни у вимогах ринку [2, 6]. Аутсорсинг дозволяє підприємствам швидко масштабувати свою діяльність та забезпечити необхідні ресурси у разі потреби [3, 7, 10]. Отже, враховуючи динаміку сучасного бізнесу та вимоги глобальної економіки, дослідження ефективності аутсорсингу для багатонаціональних підприємств залишається актуальним та важливим для розвитку ефективних стратегій управління.

Аутсорсинг багатонаціональних підприємств - це процес передачі певних функцій, послуг або процесів компанії на виконання зовнішнім партнерам чи підрядникам, які можуть знаходитися в інших країнах. Це стратегічний підхід до управління, коли компанія випрямляється на використання зовнішніх ресурсів, таких як підрядники, партнери або постачальники послуг, розташовані в різних країнах, для виконання певних функцій або процесів, які раніше виконувалися власними працівниками або внутрішніми підрозділами. Для багатонаціональних підприємств аутсорсинг може включати передачу функцій або послуг, які можуть бути виробничими, адміністративними, ІТ-послугами, маркетинговими, фінансовими тощо, за межі їхніх внутрішніх структур, зазвичай з метою зниження витрат, підвищення продуктивності, отримання доступу до спеціалізованої експертизи або зосередження уваги на стратегічних завданнях. Це може включати передачу певних бізнес-процесів, розробку програмного забезпечення, підтримку процесів діджиталізації, обробку даних, кадрове обслуговування, бухгалтерський облік, маркетинг, логістику та інші види послуг.

Аутсорсинг для багатонаціональних підприємств має ряд значних переваг, оскільки вони операційно діють у різних країнах з різними ринками, регуляторними вимогами та культурними особливостями [3, 5, 8]. Проведене

дослідження бізнес-комунікацій та бізнес-структур дозволило виявити ряд основних переваг аутсорсингу для багатонаціональних підприємств (табл.1).

Таблиця 1 - Переваги аутсорсингу багатонаціональних підприємств

№№ пп	Фактор переваги	Економічна сутність переваги
1	2	3
1	<i>Максимальний доступ до фахово талановитих ресурсів</i>	Аутсорсинг дозволяє транснаціональним підприємствам отримати доступ до професійного ринку талантів і фахівців в сфері своєї діяльності. Вони можуть залучати високоякісних фахівців з різних країн без витратної необхідності створювати власні структури або офіси. Аутсорсингові партнери зазвичай спеціалізуються в певних областях, тому підприємство може отримати доступ до високоякісної експертизи та ресурсів, яких власні внутрішні команди можуть не мати.
2	<i>Економія витрат.</i>	Аутсорсинг дозволяє підприємствам зменшити витрати на робочу силу (зарплату), підтримку офісних приміщень та обладнання, інфраструктури, обслуговування клієнтів та інші види послуг, переведення певних функцій у віддалені регіони, де зарплатні ставки нижчі, може значно зменшити витрати на працю
3	<i>Глобальний доступ до ринків і ресурсів, гнучкість і оперативна реакція на ринкові зміни</i>	Аутсорсинг надає змогу підприємствам оперативно реагувати на поточні ринкові зміни або на вимоги своїх споживачів скорочувати витрати на власні операції у різних сферах. Аутсорсинг дозволяє більш швидко та ефективно розширювати присутність на міжнародних ринках, використовуючи місцеві знання та ресурси аутсорсингових партнерів.

Закінчення таблиці 1.

1	2	3
4	<i>Локалізація адаптація.</i>	Зовнішні постачальники можуть надати багатонаціональним підприємствам місцеві знання і досвід, що допоможе адаптувати продукти або послуги до конкретних ринків і культурних особливостей.
5	<i>Концентрація на стратегічних завданнях.</i>	Використання аутсорсингу дозволяє підприємству зосередитися на своїх основних компетенціях і стратегічних цілях, перекладаючи рутинні або несуттєві завдання на зовнішніх постачальників. Аутсорсинг не властивих або менш важливих функцій дозволяє транснаціональним підприємствам зосередитися на важливих аспектах власного бізнесу і своєї стратегії розвитку.
6	<i>Зниження ризиків.</i>	Аутсорсинг може допомогти підприємствам мінімізувати ризики, пов'язані зі змінами в економічних умовах, технологічними змінами або політичними факторами. Використання зовнішніх постачальників може допомогти підприємствам зменшити ризики, пов'язані зі змінами регуляційного середовища, валютними коливаннями, політичними турбуленціями тощо.
7	<i>Технологічний розвиток.</i>	Зовнішні постачальники можуть надати доступ до передових технологій і інновацій, що допоможе підприємствам залишатися конкурентоспроможними на глобальному ринку.
8	<i>Гнучкість та масштабованість</i>	Аутсорсинг дозволяє підприємствам швидко реагувати на зміни в обсягах роботи або потреби в ресурсах, збільшуючи або зменшуючи

		обсяги залучених послуг за потреби. Аутсорсингові партнери часто мають гнучкість і можуть легко масштабувати свої послуги відповідно до потреб бізнесу, що особливо важливо для багатонаціональних компаній, які мають різні потреби в різних регіонах.
--	--	---

Джерело: складено авторами

Аутсорсинг багатонаціональних підприємств може мати певні застереження та негативні сторони для даних підприємств, тому дуже важливо також враховувати можливі ризики, такі як втрата контролю над процесами, проблеми з якістю послуг або конфіденційність даних. Основні з них представлено в табл.2.

Для зменшення цих ризиків підприємства повинні ретельно аналізувати свої потреби та можливості, обирати надійних та досвідчених постачальників, а також ретельно вивчати та узгоджувати умови контрактів перед підписанням. Також важливо регулярно вести моніторинг та оцінку результатів співпраці з зовнішніми постачальниками. Для уникнення цих проблем важливо мати чіткі та докладні контракти, які відображають усі умови та вимоги, а також забезпечити ефективну систему управління контрактами, яка включає в себе моніторинг виконання умов та вчасну реакцію на будь-які невідповідності чи проблеми. Також можна розглянути застосування автоматизованих систем управління контрактами для зменшення витрат на адміністрування контрактів. Важливо встановити чіткі стандарти якості та вимоги до служби підтримки в контракті з зовнішнім постачальником. Також важливо проводити систематичну оцінку якості роботи та задоволеності клієнтів, а також забезпечувати необхідну підтримку та навчання зовнішніх підрядників для підвищення їхньої ефективності та експертизи. Необхідно встановити ефективну систему управління зовнішніми постачальниками, яка включає в себе чіткі вимоги до якості, моніторинг та звітність про прогрес, а також заходи забезпечення безпеки даних та конфіденційності. Також важливо мати механізми для зміни постачальників у разі незадовільної продуктивності або якості роботи.

Таблиця 2 – Недоліки та застереження аутсорсингу багатонаціональних підприємств.

№№ пп	Фактор переваги	Економічна сутність переваги
1	2	3
1	<i>Втрата контролю над процесами.</i>	Підприємство може втратити можливість безпосереднього контролю над співробітниками або підрядниками, що виконують роботу в іншій країні. Це може призвести до неефективності та низької продуктивності, зниження якості результатів або до збільшення ризику.
2	<i>Проблеми з безпекою даних.</i>	Передача конфіденційної інформації зовнішнім постачальникам може створити ризик порушення конфіденційності даних або витоку інформації. Передача конфіденційної інформації третім сторонам може підвищити загрозу її несанкціонованого доступу.
3	<i>Залежність від постачальників.</i>	Розширений аутсорсинг може зробити підприємство залежним від зовнішніх постачальників. Це може призвести до складнощів у взаємодії або до втрати гнучкості в управлінні.

Закінчення таблиці 2.

1	2	3
4	<i>Проблеми з якістю і службою підтримки.</i>	Зовнішні підрядники або команди можуть не відповідати потрібним стандартам якості або не забезпечувати високоякісні результати, які очікує підприємство. Недостатня доступність або якість служби підтримки може призвести до труднощів у вирішенні проблем та отриманні допомоги в разі потреби. Це може призвести до незадовільних результатів або до збільшення часу на управління.
5	<i>Потенційні проблеми з комунікацією та часовими різницями.</i>	Часові різниці можуть призвести до затримок у вирішенні проблем, оскільки час, коли одна сторона працює, може не збігатися з часом роботи іншої сторони. Це може вплинути на швидкість реагування на важливі питання та вирішення проблем, співробітники можуть бути змушені працювати у незвичний для них час, що може викликати в співробітників надмірну робочу навантаження та втому.
6	<i>Високі витрати на управління контрактами</i>	Підприємство, що залучає зовнішніх підрядників або постачальників послуг з різних країн, може мати велику кількість контрактів, що потребують управління. Це може призвести до складнощів у відстеженні та керуванні всіма цими контрактами. Управління складними контрактами з різними постачальниками може призвести до додаткових витрат на адміністративні процеси та юридичні послуги.
7	<i>Потенційні проблеми з мовними або культурними бар'єрами</i>	Важко забезпечити ефективну бізнес-комунікацію між тими, хто говорить на різних мовах або має різні культурні звичаї. Це може призвести до затримок у вирішенні проблем та управлінні проектами.
8	<i>Ризик втрати навичок та знань внутрішнього персоналу</i>	Віддалення деяких функцій може призвести до втрати навичок та знань у внутрішнього персоналу, що може ускладнити повернення функцій всередину підприємства у майбутньому.
9	<i>Залежність від зовнішніх постачальників</i>	Залежність від зовнішніх постачальників може стати проблемою, особливо якщо постачальник не зможе виконати свої обов'язки або буде виявлено його недієздатність.

Джерело: складено авторами

В цілому, аутсорсинг стає потужним інструментом для багатонаціональних підприємств, дозволяючи їм ефективно управляти своїми операціями у різних країнах, знижувати витрати і збільшувати гнучкість, що сприяє їх успішному функціонуванню на глобальному ринку. Загалом, багатонаціональні підприємства повинні ретельно зважувати переваги та недоліки аутсорсингу перед прийняттям рішення про делегування певних функцій зовнішнім постачальникам. Ефективне управління аутсорсингом вимагає чіткого планування, контролю та стратегічного підходу до вибору та управління постачальниками послуг в сфері міжнародної діяльності.

Використання залучених послуг професійних постачальників в сфері міжнародних економічних відносин може суттєво підвищити якість та швидкість виконання професійних завдань, що допомагає збільшити міжнародну конкурентоспроможність компанії. Підприємства повинні уважно оцінювати потенційні ризики, пов'язані з втратою контролю, конфіденційністю даних та іншими аспектами співпраці з постачальниками. Успішність аутсорсингового проекту в значній мірі залежить від якості вибору постачальника, його експертизи та здатності відповісти на потреби компанії. Підприємства повинні систематично оцінювати ефективність аутсорсингових відносин, щоб вчасно виявляти та вирішувати проблеми та змінювати стратегії за необхідності.

Висновки з проведеного дослідження. Розвиток бізнес-комунікацій та бізнес-структур у міжнародному аутсорсингу є актуальною проблемою в умовах зростання кон'юнктури ринків Європейського союзу та її впливу на глобальну економіку. Зростаюча активність на ринках ЄС створює нові можливості для міжнародного аутсорсингу, проте вимагає від підприємств постійного удосконалення комунікаційних процесів та бізнес-структур. В статті досліджено актуальні аспекти розвитку бізнес-комунікацій та бізнес-структур у міжнародному аутсорсингу в контексті росту кон'юнктури ринків ЄС. У дослідженні показано, що основні проблеми функціонування українських підприємств пов'язані з низькою ефективністю управління та низькою конкурентоспроможністю зовнішньоекономічного бізнесу.

Проаналізовано ключові фактори, що впливають на цей розвиток, такі як глобалізація, зміни в технологіях та конкурентній боротьбі. Досліджуються стратегії та інструменти, які використовуються підприємствами для оптимізації бізнес-комунікацій та управління бізнес-структурами у міжнародному аутсорсингу. Результати дослідження спрямовані на вивчення важливості розвитку бізнес-комунікацій та бізнес-структур у міжнародному аутсорсингу в контексті росту кон'юнктури ринків ЄС та її впливу на глобальну економіку.

Список використаних джерел:

1. Ларченко В.В., Черепанова В.О., Подрез О.І., Перерва П.Г. Бізнес-комунікації як фактор ефективності міжнародного консалтингу [Електронний ресурс] // Інноваційна модернізація економіки України в умовах євроінтеграційних процесів : матеріали 8-ї Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., 27-28 листопада 2023 р. / орг. ком.: О. І. Маслак [та ін.] ; Кременчуц. нац. ун-т ім. М. Остроградського [та ін.]. Електрон. текст. дані. Кременчук : КрНУ, 2023. С. 739-743. URL: http://econ.kdu.edu.ua/files/files/zbirnyk_2023.pdf; <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/72859>
2. Кобелева Т.О., Перерва П.Г. Кон'юнктура міжнародного ринку як економічна категорія маркетингової політики підприємства // Сучасні тенденції міжнародних економічних відносин. Економічна інтеграція України у світове господарство : кол. монографія; ред. І.М.Посохов [та ін.] ; Харківський політехнічний ін-т, нац. техн. ун-т. Харків : НТУ "ХПІ", 2016. Розд. 4.1. С. 218-237. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/30772>
3. Шостак Я.М., Кобелева Т.О., Перерва П.Г. Сучасні характеристики міжнародного трансферу технологій транснаціональними корпораціями [Електронний ресурс] // Законодавство України у сфері інтелектуальної власності та його правозастосування: національні, європейські та міжнародні виміри : матеріали 10-ї Всеукр. наук.-практ. конф. молодих вчених та студентів з проблем інтелектуальної власності, 30 вересня 2022 р. / ред. кол.: О.П.Орлюк; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. Електрон. текст. дані. Київ, 2022. С. 396-400. URL: https://drive.google.com/file/d/10xwRhkiSps3CHKtv-WHocYN5gkE_kJLM/view
4. Косенко О.П., Перерва П.Г., Долина І.В., Матросова В.О., Кобелев В.М. Методологія ціноутворення та економічної оцінки інтелектуального потенціалу в міжнародному підприємстві // Вісник Національного технічного університету "ХПІ". Економічні науки: зб. наук. пр. Харків: Шейніна О.В., 2020. № 5 (7). С. 76-81. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/51559>
5. Антикризовий механізм сталого розвитку підприємства : монографія / В.Л.Товажнянський [та ін.]; ред.: П.Г.Перерва, Л.Л.Товажнянський. Харків: Віровець А.П. "Апостроф", 2012. 705 с.
6. Економіка, менеджмент, маркетинг туризму та гостинності: навч. посібник [Електронний ресурс] / П.Г.Перерва [та ін.]; Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". Електрон. текст. дані. Харків, 2020. 893 с. URI: <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/47906>
7. Інтелектуальна власність: магістерський курс: підручник / П.Г.Перерва [та ін.]; ред.: П.Г. Перерва, В.І. Борзенко, Т.О. Кобелева; Нац. техн. ун-т «Харків. політехн. ін-т». Харків : Планета-Прінт, 2019. 1002 с.
8. Кобелева Т.О. Комплаєнс-безпека промислового підприємства: теорія та методи: монографія. Харків: Планета-Прінт, 2020. 354 с. URL: <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/54748>
9. Pererva P.G., Kocziszky G., Somosi Veres M., Kobieliava T.A. Compliance program: tutorial. Kharkov-Miskolc : LTD «Planeta-prynt», 2019. 689 p.
10. Назаренко С.М., Крамской Д.Ю., Перерва П.Г. Економічна сутність аутсорсингу інформаційних технологій // Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та

контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством : матеріали 5-ї Всеукр. наук.-практ. конф., 14-15 квітня 2022 р. / оргком.: Л. Дорогань-Писаренко [та ін.]; Полтав. держ. аграрний ун-т. Полтава, 2022. С. 814-816. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/56924>

11. Назаренко Станіслав, Перерва Петро. Сутність аутсорсингу інформаційних технологій [Електронний ресурс] // Європейський досвід використання цифрових технологій в економіці в умовах пандемії COVID-19 : зб. матеріалів міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., 20 жовтня 2023 р. / гол. оргком. М. О. Фролов; ред.: А. В. Череп [та ін.]; Запоріж. нац. ун-т. Електрон. текст. дані. Запоріжжя, 2023. С. 343-348. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/72632>

12. Волченко А.С., Перерва П.Г. Інформаційні технології інтелектуального позиціонування сенсорного маркетингу [Електронний ресурс] // Роль і місце інформаційного права і права інтелектуальної власності в сучасних умовах. Креативні індустрії : зб. матеріалів 3-ї Всеукр. наук.-практ. конф., 11 листопада 2021 р. / редкол.: О. Ф. Дорошенко [та ін.]; Наук.-дослід. ін-т інтелект. власності НАПрН України [та ін.]. Електрон. текст. дані. Київ, 2021. С. 44-50. – URL: <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/55526>.

13. Гарна У.Ю., Перерва П.Г. Інформаційне забезпечення принципів аромаркетингу [Електронний ресурс] // Роль і місце інформаційного права і права інтелектуальної власності в сучасних умовах. Креативні індустрії : зб. матеріалів 3-ї Всеукр. наук.-практ. конф., 11 листопада 2021 р. / редкол.: О. Ф. Дорошенко [та ін.]; Наук.-дослід. ін-т інтелект. власності НАПрН України [та ін.]. Електрон. текст. дані. Київ, 2021. С. 51-57. URL: <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/55516>.

14. Назаренко С.М., Перерва П.Г. Аутсорсинг інформаційних технологій: сучасний стан та перспективи розвитку [Електронний ресурс] // Роль і місце інформаційного права і права інтелектуальної власності в сучасних умовах. Креативні індустрії : зб. матеріалів 3-ї Всеукр. наук.-практ. конф., 11 листопада 2021 р. / редкол.: О. Ф. Дорошенко [та ін.]; Наук.-дослід. ін-т інтелект. власності НАПрН України [та ін.]. Електрон. текст. дані. Київ, 2021. С. 222-229. URL: <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/55523>.

15. Назаренко С.М., Перерва П.Г. Оцінювання аутсорсингу інформаційних технологій // Сучасні тренди поведінки споживачів товарів і послуг : тези доп. 3-ї Міжнар. наук.-практ. конф., 25-26 лютого 2022 р. Рівне : Зень О., 2022. С. 219-221. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/56487>

16. Назаренко С.М., Перерва П.Г. Економічна оцінка аутсорсингу: інформаційні та логістичні послуги // Маркетинг і цифрові технології. 2021. Т. 5, № 4. С. 6-15. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/55572>

17. Шаульська Л.В., Перерва П.Г., Кобелева Т.О. Дослідження впливу підприємницьких ризиків на сталий розвиток підприємства // Енергозбереження. Енергетика. Енергоаудит. Харків: 3 (181). 2023. С. 14-23. doi: 10.20998/2313-8890.2023.03.02. URL: <http://eee.khpi.edu.ua/>

18. Перерва П.Г., Ткачова Н.П., Шаульська Л.В. Рефлексивне управління підприємствами в умовах діджиталізації бізнес-процесів в промисловій та аграрній сферах // Енергозбереження. Енергетика. Енергоаудит. Харків: 1 (191). 2024. С. 87-101. doi: <https://doi.org/10.20998/2313-8890.2024.01.06>. URL: <http://eee.khpi.edu.ua/article/view/305258>

19. Pererva P.G., Kobieliava T.O., Shaulska L.V. Entrepreneurial Risks: Essence, Classification and Management Opportunities // Економічний журнал Одеського політехн. університету. 2023. № 1(23). С. 43-50. URL: <https://economics.net.ua/ejopu/2023/No1/43.pdf>.

20. Pererva P., Nagy S., Maslak M. (2018) Organization of marketing activities on the intrapreneurship // MIND Journal. №5. 10 p. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/39437>

21. Kocziszky G., Veres Somosi M., Kobieliava T.O. Compliance risk in the enterprise // Стратегії інноваційного розвитку економіки України: проблеми, перспективи, ефективність "Форвард–

2017": тр. 8-ї Міжнар. наук.-практ. Internet-конф. Харків : НТУ "ХПІ", 2017. С. 54-57.

22. Перерва П.Г., Кобелєва Т.О, Ткачова Н.П. Збалансована система показників в інноваційно-інвестиційній політиці промислового підприємства // Вісник Нац. техн. ун-ту "ХПІ" : зб. наук. пр. Темат. вип.: Технічний прогрес та ефективність виробництва. – Харків : НТУ "ХПІ". – 2015. – № 60 (1169). – С. 50-54. – 52 с.

Referenses:

1. Larchenko V.V., Cherepanova V.O., Podrez O.I., Pererva P.G. Biznes-komunikatsiyi yak faktor efektyvnosti mizhnarodnoho konsal'tynhu [Business communications as a factor in the effectiveness of international consulting] [Elektronnyy resurs] // Innovatsiyina modernizatsiya ekonomiky Ukrainy v umovakh yevrointehratsiynykh protsesiv : materialy 8-yi Mizhnar. nauk.-prakt. internet-konf., 27-28 lystopada 2023 r. / orh. kom.: O. I. Maslak [ta in.]; Kremenchuts. nats. un-t im. M. Ostrohradskoho [ta in.]. Elektron. tekst. dani. Kremenchuk : KrNU, 2023. S. 739-743. URL: http://econ.kdu.edu.ua/files/files/zbirnyk_2023.pdf; <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/72859>
2. Kobyelyeva T.O., Pererva P.G. Konyunktura mizhnarodnoho rynku yak ekonomichna katehoriya marketynhovoyi polityky pidpryyemstva [The situation of the international market as an economic category of the company's marketing policy] // Suchasni tendentsiyi mizhnarodnykh ekonomichnykh vidnosyn. Ekonomichna intehratsiya Ukrainy u svitove hospodarstvo: kol. monohrafiya; red. I.M.Posokhov [ta in.]; Kharkivskyy politekhnichnyy in-t, nats. tekhn. un-t. Kharkiv: NTU "KHPI", 2016. Rozd. 4.1. S. 218-237. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/30772>
3. Shostak Ya.M., Kobyelyeva T.O., Pererva P.G. Suchasni kharakterystyky mizhnarodnoho transferu tekhnolohiy transnatsionalnymy korporatsyyamy [Modern characteristics of the international transfer of technologies by transnational corporations] [Elektronnyy resurs] // Zakonodavstvo Ukrainy u sferi intelektualnoyi vlasnosti ta yoho pravozastosuvannya: natsionalni, yevropeyski ta mizhnarodni vymiry: materialy 10-yi Vseukr. nauk.-prakt. konf. molodykh vchenykh ta studentiv z problem intelektualnoyi vlasnosti, 30 veresnya 2022 r. / red. kol.: O. P. Orlyuk; Kyiv. nats. un-t im. T. Shevchenka. Elektron. tekst. dani. Kyiv, 2022. S. 396-400. URL: https://drive.google.com/file/d/10xwRhkiSps3CHKtv-WHocYN5gkE_kJLM/view
4. Kosenko O.P., Pererva P.G., Dolyna I.V., Matrosova V.O., Kobyelyev V.M. Metodolohiya tsinoutvorenniya ta ekonomichnoyi otsinky intelektual'noho potentsialu v mizhnarodnomu pidpryyemnytstvi [Methodology of pricing and economic assessment of intellectual potential in international entrepreneurship] // Visnyk Natsionalnoho tekhnichnoho universytetu "KHPI". Ekonomichni nauky: zb. nauk. pr. Kharkiv: Sheynina O.V., 2020. № 5 (7). S. 76-81. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/51559>
5. Antykryzovyy mekhanizm staloho rozvytku pidpryyemstva : monohrafiya [Anti-crisis mechanism of sustainable development of the enterprise: monograph] / V.L.Tovazhnyans'kyi [ta in.]; red.: P.H.Pererva, L.L.Tovazhnyans'kyi. Kharkiv : Virovets A.P. "Apostrof", 2012. 705 s.
6. Ekonomika, menedzhment, marketynh turyzmu ta hostynnosti: navch. posibnyk [Economics, management, marketing of tourism and hospitality: education. manual] [Elektronnyy resurs] / P.H.Pererva [ta in.]; Nats. tekhn. un-t "Kharkiv. politekhn. in-t". Elektron. tekst. dani. Kharkiv, 2020. 893 s. URI: <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/47906>
7. Intelektualna vlasnist: mahisters'kyi kurs: pidruchnyk [Intellectual property: master's course: textbook] / P.H.Pererva [ta in.]; red.: P.H.Pererva, V.I.Borzenko, T.O.Kobyelyeva ; Nats. tekhn. un-t «Kharkiv. politekhn. in-t». Kharkiv : Planeta-Print, 2019. 1002 s.
8. Kobyelyeva T.O. Komplayens-bezpeka promyslovoho pidpryyemstva: teoriya ta metody: monohrafiya [Compliance-safety of an industrial enterprise: theory and methods: monograph]. Kharkiv: Planeta-Prynt, 2020. 354 s. URL: <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/54748>
9. Pererva P.G., Kocziszky G., Somosi Veres M., Kobieliava T.A. Compliance program: tutorial. Kharkov-Miskolc : LTD «Planeta-prynt», 2019. 689 p.

10. Nazarenko S.M., Kramskoy D.Yu., Pererva P.G. Ekonomichna sutnist aut·sorsynhu informatsiynykh tekhnolohiy [The economic essence of information technology outsourcing] // Aktualni problemy ta perspektyvy rozvytku obliku, analizu ta kontrolyu v sotsialno-oriyentovaniy systemi upravlinnya pidpryyemstvom: materialy 5-yi Vseukr. nauk.-prakt. konf., 14-15 kvitnya 2022 r. / orhkom.: L.Dorohan-Pysarenko [ta in.]; Poltav. derzh. ahraryy un-t. Poltava, 2022. S. 814-816. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/56924>
11. Nazarenko Stanislav, Pererva Petro Sutnist aut·sorsynhu informatsiynykh tekhnolohiy [The essence of information technology outsourcing] [Elektronnyy resurs] // Yevropeyskyy dosvid vykorystannya tsyfrovyykh tekhnolohiy v ekonomitsi v umovakh pandemiyi SOVID-19 : zb. materialiv mizhnar. nauk.-prakt. internet-konf., 20 zhovtnya 2023 r. / hol. orhkom. M.O.Frolov; red.: A.V.Cherep [ta in.]; Zaporiz. nats. un-t. Elektron. tekst. dani. Zaporizhzhya, 2023. S. 343-348. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/72632>
12. Volchenko A.S., Pererva P.G. Informatsiyni tekhnolohiyi intelektualnoho pozytsionuvannya sensornoho marketynhu [Information technologies of intellectual positioning of sensory marketing] [Elektronnyy resurs] // Rol i mistse informatsiynoho prava i prava intelektualnoyi vlasnosti v suchasnykh umovakh. Kreatyvni industriyi : zb. materialiv 3-yi Vseukr. nauk.-prakt. konf., 11 lystopada 2021 r. / redkol.: O.F.Doroshenko [ta in.]; Nauk.-doslid. in-t intelekt. vlasnosti NAPrN Ukrayiny [ta in.]. Elektron. tekst. dani. Kyiv, 2021. S. 44-50. – URL: <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/55526>.
13. Harna U.Yu., Pererva P.G. Informatsiyne zabezpechennya pryntsyviv aromamarketynhu [Information provision of the principles of aroma marketing] [Elektronnyy resurs] // Rol i mistse informatsiynoho prava i prava intelektualnoyi vlasnosti v suchasnykh umovakh. Kreatyvni industriyi : zb. materialiv 3-yi Vseukr. nauk.-prakt. konf., 11 lystopada 2021 r. / redkol.: O. F. Doroshenko [ta in.]; Nauk.-doslid. in-t intelekt. vlasnosti NAPrN Ukrayiny [ta in.]. Elektron. tekst. dani. Kyiv, 2021. S. 51-57. URI: <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/55516>.
14. Nazarenko S.M., Pererva P.G. Outsorsynh informatsiynykh tekhnolohiy: suchasnyy stan ta perspektyvy rozvytku [Outsourcing of information technologies: current state and development prospects] [Elektronnyy resurs] // Rol i mistse informatsiynoho prava i prava intelektualnoyi vlasnosti v suchasnykh umovakh. Kreatyvni industriyi : zb. materialiv 3-yi Vseukr. nauk.-prakt. konf., 11 lystopada 2021 r. / redkol.: O.F.Doroshenko [ta in.]; Nauk.-doslid. in-t intelekt. vlasnosti NAPrN Ukrayiny [ta in.]. Elektron. tekst. dani. Kyiv, 2021. S. 222-229. URL: <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/55523>.
15. Nazarenko S.M., Pererva P.G. Otsinyuvannya outsorsynhu informatsiynykh tekhnolohiy [Evaluation of the outsourcing of information technologies] // Suchasni trendy povedinky spozhyvachiv tovariv i posluh : tezy dop. 3-yi Mizhnar. nauk.-prakt. konf., 25-26 lyutoho 2022 r. Rivne: Zen O., 2022. S. 219-221. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/56487>
16. Nazarenko S.M., Pererva P.G. Ekonomichna otsinka aut·sorsynhu: informatsiyni ta lohistychni posluhy [Economic assessment of outsourcing: information and logistics services] // Marketynh i tsyfrovi tekhnolohiyi. 2021. T. 5, № 4. S. 6-15. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/55572>
17. Shaulska L.V., Pererva P.G., Kobyelyeva T.O. Doslidzhennya vplyvu pidpryyemnytskykh ryzykiv na stalyy rozvytok pidpryyemstva [Study of the influence of entrepreneurial risks on the sustainable development of the enterprise] // Enerhozberezhennya. Enerhetyka. Enerhoaudyt. Kharkiv: 3 (181). 2023. S. 14-23. doi: 10.20998/2313-8890.2023.03.02. URL: <http://eee.khpi.edu.ua/>
18. Pererva P.G., Tkachova N.P., Shaulska L.V. Refleksyvne upravlinnya pidpryyemstvamy v umovakh didzhytalizatsiyi biznes-protsesiv v promysloviy ta ahraryy sferakh [Reflexive management of enterprises in the conditions of digitalization of business processes in industrial and agricultural spheres] // Enerhozberezhennya. Enerhetyka. Enerhoaudyt. Kharkiv: 1 (191). 2024. S. 87-101. doi: <https://doi.org/10.20998/2313-8890.2024.01.06>. URL: <http://eee.khpi.edu.ua/article/view/305258>

- 19.Pererva P.G., Kobieliava T.O., Shaulska L.V. Entrepreneurial Risks: Essence, Classification and Management Opportunities // Економічний журнал Одеського політехн. університету. 2023. № 1(23). С. 43-50. URL: <https://economics.net.ua/ejopu/2023/No1/43.pdf>.
- 20.Pererva P., Nagy S., Maslak M. (2018) Organization of marketing activities on the intrapreneurship // MIND Journal. №5. 10 p. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/39437>
- 21.Kocziszky G., Veres Somosi M., Kobieliava T.O. Compliance risk in the enterprise // Strategiyi innovacijnogo rozvytku ekonomiky Ukrayiny: problemy, perspektyvy, efektyvnist "Forvard 2017": tr. 8-yi Mizhnar. nauk.-prakt. Internet-konf. stud. ta molodyx vchenyx, 27 grudnya 2017. Kharkiv : NTU "KhPI", 2017. P. 54-57.
- 22.Pererva P.G., Kobyelyeva T.O., Tkachova N.P. Zbalansovana systema pokaznykiv v innovatsiynoinvestytsiyniy politytsi promyslovoho pidpryyemstva [Increasing the competitiveness of machine-building enterprises on the basis of synergistic benchmarking] // Visnyk Nats. tekhn. un-tu "KHPI" : zb. nauk. pr. Temat. vyp. : Tekhnichnyy prohres ta efektyvnist vyrobnytstva. Kharkiv : NTU "KHPI". 2015. No 60 (1169). S. 50-54. 52 s.

Надійшла до редакції 10.02 2024 р.